

## บทที่ ๑

### บทนำ

#### ๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นเราจะต้องสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ส่วนใหญ่ให้ทำประโยชน์แก่สังคมให้มากที่สุด ขณะเดียวกันต้องสร้างความเสมอภาคและยุติธรรม คือ สามารถช่วยให้คนได้เคลื่อนย้ายฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมได้ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ในการจัดการศึกษาจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและความต้องการของประเทศว่าประเทศเรามีอะไรและขาดแคลนอะไร สมควรพัฒนาทางด้านใดมากที่สุด ในปัจจุบันประเทศไทยเราเป็นประเทศเกษตรกรรม กำลังจะเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคเทคโนโลยีการสื่อสารไร้พรมแดน คนส่วนใหญ่ของประเทศยังมีฐานะปานกลางถึงยากจน จึงทำให้ไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาในระดับสูง เพราะฉะนั้นในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร ควรมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ด้านวิชาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนา เพื่อเพิ่มผลผลิตในงานอุตสาหกรรมที่ตนเองประกอบอาชีพอยู่ อันจะเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ ซึ่งอยู่บนรากฐานอาชีพเกษตรกรรมแล้วเปลี่ยนมาเป็นทางด้านอุตสาหกรรมแล้วเป็นส่วนใหญ่ ด้วยการตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม การเมือง รัฐบาลจึงได้สนับสนุนให้มีการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งเป็นการศึกษาแบบภาคปกติ การศึกษาระบบทวิภาคี ด้วยความคาดหวังว่า เมื่อนักเรียนได้รับการศึกษาจะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ เพราะที่ผ่านมายังขาดโอกาสในการพัฒนาเป็นเหตุให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานไม่บรรลุผลเท่าที่ควร เกิดเป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน ดังนั้นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนดังกล่าว สถานศึกษาต้องมีการบริหารจัดการคุณภาพอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕<sup>๑</sup> และตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙)<sup>๒</sup>

---

<sup>๑</sup> พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ พิมพ์ที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, (องค์การมหาชน) (๒๕๔๗), หน้า ๒.

<sup>๒</sup> แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙), พิมพ์ที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, หน้า ๑๐.

การพัฒนาประเทศให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่คาดการณ์ได้ยากและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การพัฒนาในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งสร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน มินิสัย ใฝ่รู้ รักการอ่านตั้งแต่วัยเด็ก และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัย ควบคู่กับการส่งเสริมให้องค์กรกลุ่มบุคคล ชุมชน ประชาชนและสื่อทุกประเภทเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย รวมถึงส่งเสริมการศึกษาทางเลือกที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสนับสนุนปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘ การจัดการอาชีวศึกษา การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐในเรื่องการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคน สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถจัดการศึกษาตามวรรคหนึ่งในหลายรูปแบบรวมกันก็ได้ ทั้งนี้สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันนั้น ต้องมุ่งเน้นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ<sup>๓</sup>

โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ ได้ดำเนินการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี โดยมีวิสัยทัศน์และทิศทางการจัดการศึกษา คือ สร้างอนาคตที่ดีกว่าพัฒนาการเรียนรู้ มุ่งสู่อาชีพ เน้น Active Learning มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างเป้าหมายและเตรียมความพร้อมสู่อาชีพ<sup>๔</sup> สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาประเทศเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาทวิภาคี ซึ่งปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาทวิภาคีของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องมีการพัฒนาการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล มีจิตวิญญาณนักบริหาร และครูผู้สอนที่มีจิตวิญญาณของครูมืออาชีพที่ต่างมุ่งหวังความสำเร็จขององค์กร ขึ้นอยู่กับปัจจัยในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอันประกอบด้วย การมีภาวะผู้นำ ทักษะและทักษะใน

<sup>๓</sup> พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๔๓ ก วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๑ หน้า ๓-๔.

<sup>๔</sup> แผนการปฏิบัติการ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒), พิมพ์ที่โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์, หน้า ๑๓.

การบริการ การทำงานเป็นทีม การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน คุณภาพการสอนของครู ระบบคุณภาพและขอความช่วยเหลือความรับผิดชอบ การสื่อสาร การนิเทศ กำกับติดตาม การจัดการศึกษา ความร่วมมือและสนับสนุนจากแหล่งอื่น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราช สวาทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการศึกษาระบบทวิภาคีให้โรงเรียนได้วางแผน เพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ ให้เป็นไปตามนโยบายของโรงเรียนต่อไปและให้ได้ข้อมูลและผลการศึกษานำไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพและมาตรฐานตรงตามข้อกำหนดของมาตรฐานอาชีวศึกษาและมาตรฐานการศึกษาของชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่ต้องการศึกษา เป็นคนดี คนเก่งและเป็นคนที่อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕

## ๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราช สวาทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราช สวาทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๒.๓ เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงแก้ไขสภาพปัญหาการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราช สวาทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ

## ๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สภาพปัญหาการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราช สวาทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ ว่ามีมากหรือน้อยเพียงใด

๑.๓.๒ ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราช สวาทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

๑.๓.๓ แนวทางการปรับปรุงแก้ไขสภาพปัญหาการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราช สวาทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ ควรเป็นอย่างไร

## ๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

### ๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยเรื่องการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยโดยอ้างอิงมาจากพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑<sup>๕</sup> เพื่อดำเนินการวิจัยแบ่งเนื้อหาเป็น ๓ ด้าน ได้แก่

๑. ด้านหลักสูตร
๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน
๓. ด้านการวัดและประเมินผล

### ๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งเป็น ๒ ตัวแปรดังนี้

๑. ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการ ประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ค่าตอบแทนจากสถานประกอบการ เหตุผลในการเข้าศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

๒. ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารงานระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง ๓ ด้าน

๑. ด้านหลักสูตร
๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน
๓. ด้านการวัดและประเมินผล

### ๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการที่ร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และนักเรียนแผนการเรียนบริหารธุรกิจ คหกรรมอาหาร ช่างอุตสาหกรรม โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน ๓๑๘ คน

๒. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการ นักเรียนแผนการเรียนบริหารธุรกิจ คหกรรมอาหาร ช่างอุตสาหกรรม โรงเรียน

---

<sup>๕</sup> พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๔๓ ก วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๑ หน้า ๓-๔.



**๑.๖.๔ หลักสูตร** หมายถึง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช ๒๕๕๖

**๑.๖.๕ บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ** หรือ MOU มาจากคำว่า Memorandum of Understanding หมายถึง หนังสือซึ่งฝ่ายหนึ่งแสดงความสมัครใจจะปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดและตามเงื่อนไขที่ปรากฏในหนังสือนั้น กับอีกฝ่ายหนึ่งโดยที่หนังสือนี้นับถือว่าเป็นสัญญาผูกมัด แต่แสดงความต้องการอันแน่วแน่ของผู้ลงชื่อว่า จะปฏิบัติดังที่ได้ระบุไว้

**๑.๖.๖ ผู้บริหาร** หมายถึง ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ปฏิบัติหน้าที่รองผู้อำนวยการ โรงเรียน

**๑.๖.๗ ครูผู้สอน** หมายถึง ครูผู้สอนที่สอนนักเรียนแผนการเรียนบริหารธุรกิจ คหกรรม อาหาร ช่างอุตสาหกรรมในสถานศึกษาของรัฐบาล อาชีวศึกษาและเอกชน

**๑.๖.๘ ผู้ควบคุมการฝึก** หมายถึง ผู้ที่สถานประกอบการมอบหมายให้ทำหน้าที่ประสานงานกับสถานศึกษาในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และรับผิดชอบดูแลการฝึกอาชีพของผู้เรียนในสถานประกอบการ

**๑.๖.๙ ครูฝึกในสถานประกอบการ** หมายถึง บุคลากรที่อยู่ในสถานประกอบการที่มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพนั้น ๆ ทำหน้าที่สอนและฝึกอาชีพให้กับผู้เรียนในสถานประกอบการ

**๑.๖.๑๐ ครูนิเทศก์** หมายถึง ครูที่สถานศึกษามอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศ ให้คำปรึกษา แนะนำแก่ผู้เรียนที่ฝึกอาชีพและฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพในสถานประกอบการ

**๑.๖.๑๑ ผู้เรียน** หมายถึง นักเรียนที่เรียนแผนการเรียนบริหารธุรกิจ คหกรรมอาหาร ช่างอุตสาหกรรมในสถานศึกษามัธยมศึกษาและสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชน ฝึกอาชีพในสถานประกอบการของรัฐและเอกชน

## ๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ผู้วิจัยทราบสภาพปัญหาการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ มีอย่างน้อยเพียงใด

๑.๗.๒ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาทราบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาทราบแนวทางการปรับปรุงแก้ไขสภาพปัญหาการบริหารการศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขสภาพปัญหาในการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น